Πώς θα εξηγούσε ο Μαρξ την πτώση της κυβέρνησης Ντράγκι

Του **ΜΑΡΤΣΕΛΟ ΜΟΥΣΤΟ***

AP PHOTO / ANDREW MEDICHINI

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ενότητας υπό τον «τεχνοκράτη» Μάριο Ντράγκι έχει καταρρεύσει λόγω πολιτικών διαφωνιών που ο πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας δεν μπορούσε πλέον να συγκρατήσει.

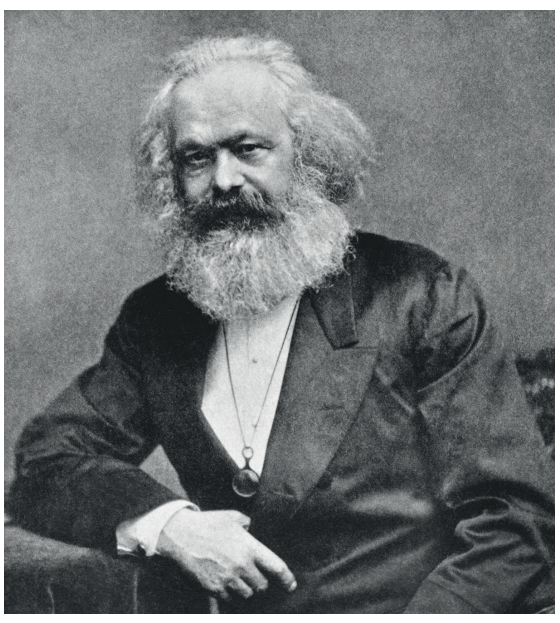
Λίγοι γνωρίζουν ότι ο Μαρξ ασχολήθηκε και με την κριτική της λεγόμενης «τεχνικής κυβέρνησης». Ως συνεργάτης της «New York Tribune», μιας από τις καθημερινές εφημερίδες με τη μεγαλύτερη κυκλοφορία της εποχής του, ο Μαρξ παρατήρησε τις πολιτικές και θεσμικές εξελίξεις που οδήγησαν σε μία από τις πρώτες τεχνοκρατικές κυβερνήσεις στην Ιστορία: το υπουργικό συμβούλιο του κόμη του Αμπερντίν, που διήρκεσε από τον Δεκέμβριο του 1852 έως τον Ιανουάριο του 1855.

Οι αναφορές του Μαρξ ξεχώριζαν για την οξυδέρκεια και τον σαρκασμό τους. Οι «Times» πρόβαλαν τα γεγονότα που συνέβησαν το 1852 ως ένδειξη ότι η Βρετανία βρισκόταν στην αρχή μιας εποχής «κατά την οποία το κομματικό πνεύμα πρέπει να εξαφανιστεί και η ιδιοφυΐα, η εμπειρία, η εργατικότητα και ο πατριωτισμός πρέπει να είναι τα μόνα προσόντα για την ανάληψη αξιώματος». Η εφημερίδα του Λονδίνου κάλεσε «τους άνδρες όλων των απόψεων» να συσπειρωθούν πίσω από τη νέα κυβέρνηση επειδή «οι αρχές της απαιτούν καθολική συναίνεση και υποστήριξη». Παρόμοια επιχειρήματα χρησιμοποιήθηκαν τον Φεβρουάριο του 2021, όταν ο Μάριο Ντράγκι, πρώην πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, έγινε πρωθυπουργός της Ιταλίας.

ΣΕ ΑΡΘΡΟ του 1853 («A Superannuated Administration: Prospect of the Coalition Ministry», Μια υπέργηρη κυβέρνηση: προοπτικές του συνασπισμού συνεργασίας), ο Μαρξ είχε χλευάσει την άποψη των «Times». Αυτό που η μεγάλη βρετανική εφημερίδα βρήκε τόσο μοντέρνο και συναρπαστικό ήταν γι' αυτόν σκέτη φάρσα. Οταν οι «Times» ανακοίνωσαν «ένα υπουργείο που αποτελείται εξ ολοκλήρου από νέα και πολλά υποσχόμενα στελέχη», ο Μαρξ σκέφτηκε ότι «ο κόσμος σίγουρα θα μπερδευτεί λίγο όταν μάθει ότι η νέα εποχή στην ιστορία της Μεγάλης Βρετανίας πρόκειται να εγκαινιαστεί εξ ολοκλήρου από ήδη εξαντλημένους ογδοντάρηδες». Παράλληλα με τις κρίσεις ατόμων υπήρχαν και άλλες, με μεγαλύτερο ενδιαφέρον, σχετικά με τις πολιτικές τους: «Μας υπόσχονται την ολοκληρωτική εξαφάνιση της κομματικής διαπάλης, ακόμα και των ίδιων των κομμάτων», σημείωσε ο Μαρξ. «Τι εννοούν οι "Times";» Το ερώτημα είναι δυστυχώς πολύ επίκαιρο σήμερα, σε έναν κόσμο όπου η κυριαρχία του κεφαλαίου πάνω στην εργασία έχει γίνει τόσο άγρια, όσο ήταν στα μέσα του δέκατου ένατου αιώνα. Ο διαχωρισμός μεταξύ οικονομίας και πολιτικής, αυτό δηλαδή που διαφοροποιεί τον καπιταλισμό από τους προηγούμενους τρόπους παραγωγής, έχει φτάσει στο υψηλότερο σημείο. Η οικονομία δεν κυριαρχεί μόνο στην πολιτική, καθορίζοντας την ατζέντα της και διαμορφώνοντας τις αποφάσεις της, αλλά βρίσκεται εκτός της πολιτικής δικαιοδοσίας και του δημοκρατικού ελέγχου – σε σημείο που μια αλλαγή κυβέρνησης δεν αλλάζει πλέον τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής. Αυτές πρέπει να είναι αμετάβλητες.

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ τριάντα χρόνια, οι αποφάσεις πέρασαν από την πολιτική στην οικονομική σφαίρα. Οι πολιτικές επιλογές έχουν μετασχηματιστεί σε οικονομικές επιταγές που συγκαλύπτουν ένα άκρως πολιτικό και αντιδραστικό σχέδιο πίσω από μια ιδεολογική μάσκα απολιτικής τεχνογνωσίας. Αυτή η μετατόπιση τμημάτων της πολιτικής σφαίρας στην οικονομία, ως διακριτού τομέα μη επιδεχόμενου αλλαγή, ενέχει τη σοβαρότερη απειλή για τη δημοκρατία στην εποχή μας. Τα εθνικά κοινοβούλια, που έχουν ήδη στερηθεί την αντιπροσωπευτικότητα από τα στρεβλά εκλογικά συστήματα και τις αυταρχικές αναθεωρήσεις της σχέσης μεταξύ εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας, διαπιστώνουν ότι οι εξουσίες τους αφαιρούνται και μεταβιβάζονται στην «αγορά». Οι αξιολογήσεις Standard & Poor's και ο δείκτης Wall Street –αυτά τα υπερφετίχ της σύγχρονης κοινωνίας– έχουν ασύγκριτα μεγαλύτερο βάρος από τη βούληση του λαού. Στην καλύτερη περίπτωση, η πολιτική κυβέρνηση μπορεί να «επέμβει» στην οικονομία (μερικές φορές, οι άρχουσες τάξεις πρέπει να μετριάσουν την καταστροφική αναρχία του καπιταλισμού και τις βίαιες κρίσεις του), αλλά δεν μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τους κανόνες και τις θεμελιώδεις επιλογές της.

Το 1853, όταν η βρετανική εφημερίδα «Times» ανακοίνωσε «ένα υπουργείο που αποτελείται εξ ολοκλήρου από νέα και πολλά υποσχόμενα στελέχη», ο Μαρξ σκέφτηκε ότι «ο κόσμος σίγουρα θα μπερδευτεί λίγο όταν μάθει ότι η νέα εποχή στην ιστορία της Μεγάλης Βρετανίας πρόκειται να εγκαινιαστεί εξ ολοκλήρου από ήδη εξαντλημένους ογδοντάρηδες»

ΕΞΕΧΩΝ ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ αυτής της πολιτικής ήταν ο πρώην πρωθυπουργός της Ιταλίας Ντράγκι, που ηγήθηκε για 17 μήνες ενός ευρύτατου συνασπισμού, συμπεριλαμβανομένου του Δημοκρατικού Κόμματος, του μακροχρόνιου εχθρού του Σίλβιο Μπερλουσκόνι, των λαϊκιστών του Κινήματος των Πέντε Αστέρων και του ακροδεξιού κόμματος Λέγκα του Βορρά. Πίσω από την πρόσοψη του όρου «τεχνική κυβέρνηση» –ή, όπως λένε, «κυβέρνηση των αρίστων» ή «κυβέρνηση όλων των ταλέντων»– μπορούμε να διακρίνουμε μια αναστολή της πολιτικής. Τα τελευταία χρόνια, έχει υποστηριχθεί ότι δεν πρέπει να διεξάγονται εκλογές μετά από πολιτική κρίση. Η πολιτική πρέπει να παραδώσει τον έλεγχο στην οικονομία. Σε άλλο άρθρο του 1853 («Achievements of the Ministry», Επιτεύγματα της κυβέρνησης), ο Μαρξ έγραψε ότι «η κυβέρνηση συνασπισμού (τεχνοκρατών) αντιπροσωπεύει την ανικανότητα στην πολιτική εξουσία». Οι κυβερνήσεις δεν συζητούν πλέον ποιον οικονομικό προσανατολισμό να ακολουθήσουν. Τώρα οι οικονομικοί προσανατολισμοί φέρνουν τη γέννηση των κυβερνήσεων.

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ χρόνια, στην Ευρώπη ο νεοφιλελευθερισμός επανέλαβε ότι, για να αποκατασταθεί η «εμπιστοσύνη» της αγοράς, ήταν απαραίτητο να προχωρήσουμε γρήγορα στον δρόμο των «διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων», μια έκφραση που χρησιμοποιείται πλέον ως συνώνυμο της κοινωνικής καταστροφής: με άλλα λόγια, περικοπές μισθών, επιθέσεις στα δικαιώματα των εργαζομένων για προσλήψεις και απολύσεις, αυξήσεις στην ηλικία συνταξιοδότησης και ιδιωτικοποιήσεις μεγάλης κλίμακας. Οι νέες «τεχνικές κυβερνήσεις», με επικεφαλής άτομα με ιστορικό σε μερικούς από τους οικονομικούς θεσμούς που είναι υπεύθυνοι για την οικονομική κρίση, έχουν ακολουθήσει αυτόν τον δρόμο – ισχυριζόμενοι ότι το κάνουν «για το καλό της χώρας» και «την ευημερία των μελλοντικών γενεών». Επιπλέον, η οικονομική εξουσία και τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης προσπάθησαν να φιμώσουν όποιον έχει υψώσει μια δυσαρμονική φωνή.

Τώρα πλέον ο Ντράγκι δεν είναι πρωθυπουργός της Ιταλίας. Η πλειοψηφία του έχει καταρρεύσει εξαιτίας των πολύ διαφορετικών πολιτικών των κομμάτων που τον υποστήριξαν και η Ιταλία οδηγείται σε πρόωρες εκλογές στις 25 Σεπτεμβρίου. Η Αριστερά πρέπει να έχει το θάρρος να προτείνει τις ριζοσπαστικές πολιτικές που είναι απαραίτητες για την αντιμετώπιση των πιο επειγόντων σύγχρονων ζητημάτων, ξεκινώντας από την οικολογική κρίση. Οι τελευταίοι άνθρωποι που μπορούν να πραγματοποιήσουν ένα πρόγραμμα κοινωνικού μετασχηματισμού και αναδιανομής του πλούτου είναι οι «τεχνικοί» –στην πραγματικότητα πολύ πολιτικοί– όπως ο τραπεζίτης Μάριο Ντράγκι. Δεν θα μας λείψει.

*Καθηγητής Κοινωνιολογίας στο Πανεπιστήμιο York (Τορόντο-Καναδάς), τακτικός συνεργάτης της «Εφ.Συν.»